
Хроніка

XII Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи інноваційного розвитку економіки» (ІНКОН XII) Скадовськ, 10—15 вересня 2007 р.

10—15 вересня 2007 р. відбулася чергова XII Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи інноваційного розвитку економіки» (ІНКОН XII). Цього року дана конференція, яка традиційно проходила раніше в м. Алушта, на запрошення голови Херсонської обласної ради В.Дем'яна перебралася в м. Скадовськ. Керівництво області бачило в цьому один із засобів активізації інноваційних процесів на Херсонщині.

На відміну від попередніх конференцій цьогорічна була підтримана на рівні Кабінету Міністрів України, що знайшло відображення у Розпорядженні КМУ від 6 червня 2007 р. № 383-р. В одному з пленарних засідань взяли участь віце-прем'єр-міністр України О.Кузьмук, міністр економіки А.Кінах, голова комітету ВРУ з питань науки та освіти К.Самойлик, які ще раз підтвердили значимість конференції для інноваційного розвитку України і даного регіону. Майже у всіх пленарних засіданнях брав участь В.Дем'янін. Як і минулорічна алуштинська конференція, зібрання фахівців у Скадовську розглядалося також як інноваційний форум країн СНД. У зв'язку з цим у ньому взяли участь голова виконавчого комітету — виконавчий секретар СНД В.Б.Рушайло, керівник апарату Секретаріату Виконкому СНД С.Г.Буртін, генеральний консул Російської Федерації А.Г.Грачов, помічник керівника Адміністрації Президента РФ Є.В.Попова, директор Міжнародного інноваційного центру гуманітарної та технологічної співпраці О.М.Бойко.

З привітаннями перед учасниками конференції виступили керівники іноземних делегацій: А.Б.Садиков (Азербайджанська Республіка), А.П.Гришанович (Республіка Білорусь), К.Ленц (Федеративна Республіка Німеччина), О.С.Сабден (Республіка Казахстан), В.М.Фотенко (Республіка Молдова).

Загалом у роботі конференція взяли участь 245 вчених і спеціалістів з 51 міста 8 країн СНД та

Євросоюзу, зокрема Німеччини, Азербайджану, Білорусі, Казахстану, Молдови, Росії, Таджикистану, України. На конференцію було представлено 303 текстів доповідей та повідомлень з актуальних питань інноваційного розвитку економіки. З них було заслухано на пленарних та секційних засіданнях, а також на «круглих столах» 128 доповідей, 6 доповідей було представлено як стендові.

Офіційними організаторами конференції були Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, Виконавчий комітет Співдружності Незалежних Держав, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, Творча спілка наукових та інженерних об'єднань (товариств) Криму та Херсонська обласна рада. Левову частку роботи щодо практичної організації підготовки та проведення заходу взяло на себе представництво Херсонської обласної ради в м. Києві.

Слід відзначити, що організатори провели значну попередню роботу по підготовці конференції. Так, ще з березня 2007 року почав функціонувати сайт конференції (www.incon-conference.org.ua), на якому, окрім інформації щодо участі у конференції, були заздалегідь розміщені тези доповідей її учасників, а також різноманітні публікації щодо інноваційної діяльності¹. Частиною доповідей було опубліковано в таких відомих виданнях, як «Інновації» (Росія) та «Економіст» (Україна), також було опубліковано інформаційний довідник «Інновації в лицах», де представлено біографічну інформацію щодо людей, які здійснили великий внесок в організацію попередніх конференцій. Було підготовлено і вручено всім учасникам електронний збірник представлених на конференцію матеріалів станом на 23 серпня 2007 року. Під час конференції щоденно видавався інформаційний бюлетень конференції «Вестник ІНКОН XII».

¹ Прийнято рішення про те, щоб даний сайт діяв на постійній основі, підтримувати його буде Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України.

Незважаючи на деякі накладки, зумовлені відсутністю досвіду проведення такого роду заходів у команді, що забезпечувала організаційний супровід конференції, вона пройшла на досить високому рівні.

Враховуючи, що конференція одночасно була й інноваційним форумом СНД, крім доповідей, що були підготовлені учасниками, на ній обговорювався також проект концепції Міждержавної програми інноваційного співробітництва держав-учасниць СНД на 2008—2015 роки, який отримали всі учасники конференції при реєстрації. Було заслухано цілий ряд конкретних інноваційних проектів, які пропонувалося включити до названої програми.

Форматом конференції було передбачено проведення 5 тематичних секцій, 3 «круглих столів», 2 виїзних засідань на острові Джарилгач та на базі Інституту тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова». Окреме засідання було присвячено проблемам інноваційного розвитку Херсонської області.

Секція 1 «Інноваційний розвиток: місце, роль, значення в рамках стратегії сталого розвитку» охопила коло питань, присвячених перспективам світового розвитку, кризі стратегії сталого розвитку, сучасним підходам до інноваційного розвитку, національним інноваційним системам, тенденціям наднаціональних інноваційних процесів, а також інноваційному розвитку України.

На секції 2 «Інноваційний розвиток: соціокультурні засади» було розглянуто такі питання: культура соціуму, мета інноваційного розвитку, його моделі (на рівні держави та регіону), соціокультурна ідентичність, триада духовність — культура — економіка, взаємодія культур, Україна та світ, інноваційне світобачення, проблеми виховання та кадрового забезпечення інноваційної діяльності. Проблеми соціокультурних факторів інноваційного розвитку обговорювались також на пленарних засіданнях. Разом з тим їх трактування рядом доповідачів викликало розчарування багатьох учасників. Так, д-р фіз.-мат. наук Малюта у своєму виступі фактично звів усі соціокультурні та духовні фактори до проблем релігії та використання «езотеричних знань».

Секція 3 «Правове забезпечення та державне регулювання інноваційної діяльності: проблеми та шляхи їх вирішення» була присвячена проблемам стандартизації інноваційної діяльності, прецедентному праву, міжнародному та національному праву, інтелектуальній власності, ефективності механізмів державного стимулювання інноваційної діяльності та правовому забезпеченню інноваційної діяльності. Ця секція працювала спільно із секцією 2.

На секції 4 «Інноваційний процес: проблеми формування економічних засад його реалізації» було розглянуто питання формування інноваційної інфраструктури, капіталізації наукових знань, економічної ефективності трансферу технологій, діяльності підприємств у національній інноваційній системі,

проблеми інноваційно-інвестиційних економічних моделей, венчурного фінансування в Україні.

І, нарешті, секція 5 «Інноваційний розвиток регіонів: стратегії, концепції розвитку» охопила коло питань щодо регіональних стратегій інноваційної діяльності, шляхів залучення інвестицій, механізмів регіонального стимулювання інноваційної активності, взаємодії центру та регіонів, місцевого самоврядування та інновацій, інвестицій як мети або засобів економічного розвитку та проблеми інноваційного розвитку малих міст.

Учасники конференції відзначили:

- ❖ виняткову важливість даної конференції як першої із дванадцяти проведених інноваційних конференцій, присвячених інноваційному розвитку конкретного регіону — Херсонської області;
- ❖ активну роботу Херсонської обласної ради й наукової громадськості регіону щодо розвитку інноваційної діяльності, зокрема створення технологічного парку «Текстиль», реалізацію українсько-польського проекту з розробки регіональної інноваційної стратегії й ін.;
- ❖ позитивний досвід підтримки інноваційної діяльності комерційними структурами в Автономній Республіці Крим шляхом створення в складі корпорації «Південний промисловий союз» інноваційної структури «Південний інститут інтелектуальної власності», яка успішно вирішує завдання трансферу технологій у регіоні.

Підводячи підсумки проведеної конференції й аналізуючи її особливості, учасники констатували:

- ❖ інноваційний підхід може істотно сприяти пошуку й формуванню шляхів виходу із кризових ситуацій у всіх сферах людської діяльності, що особливо важливо на пострадянському просторі, який перебуває на стадії перебудовних процесів у галузі економіки й соціальної реконструкції в цілому;
- ❖ назріла явна необхідність активізації цивільних ініціатив з метою створення передумов для консолідаційних процесів в усіх напрямках суспільного розвитку як усередині окремих держав, так і на міждержавних рівнях;
- ❖ для забезпечення реальної перспективи паритетної участі країн СНД у процесах нової перебудови світу на глобальному рівні необхідно розглядати варіанти сценаріїв державного розвитку й міждержавних взаємодій з врахуванням базових глобальних світових тенденцій, модифікованих особливостями національної самобутності й ментальності конкретних країн;
- ❖ необхідно розширити підготовку нового кадрового потенціалу, що задовольняє сучасним вимогам і рівню складності сучасних завдань соціально-економічного розвитку.

Для створення відповідного інноваційного клімату було запропоновано:

- ❖ розробити й затвердити Міждержавну програму інноваційного співробітництва держав-учасниць СНД на 2008—2015 роки;

- ❖ розробити й адаптувати систему інформаційного моніторингу, прийнятну для оцінки інноваційної ситуації у відповідній країні, що стала б основою для стимулювання й корекції процесів інноваційного розвитку й відповідного ресурсного забезпечення;
- ❖ активізувати роботу з підвищення інноваційної культури суспільства в цілому, а також створення умов для взаємного обміну досвідом в галузі інноваційної діяльності;
- ❖ розробити проект створення сучасної інфраструктури підтримки інноваційної діяльності в країнах-учасниках.

Учасники конференції висловили заклопотаність у зв'язку з тим, що сформована в державах-учасниках СНД практика державної підтримки інноваційної діяльності демонструє неконструктивність прийнятого в цих державах механізму використання інструментів прямої фінансової підтримки наукових досліджень. Абсолютна більшість бюджетних засобів, які виділяються на підтримку наукової й науково-технічної діяльності, направляються організаціям і установам, які перебувають у державній власності. По даним Держкомстату України, в 2006 році лише 2,9% (57,582 млн грн.) бюджетних засобів, виділених на фінансування наукових і науково-технічних робіт, були спрямовані виконавцям, які мають приватну форму власності..

Діюча в ряді держав-членів СНД система державних наукових і науково-технічних програм по реалізації пріоритетних напрямків розвитку науки й техніки не забезпечує реальне налагодження коопераційних зв'язків і дієвої координації між науковими організаціями, установами високого рівня й підприємствами.

Зокрема, машинобудівні підприємства, що не розгубили за роки кризи науковий і інтелектуальний потенціал, не можуть повномасштабно розгорнути інноваційний процес через те, що їм самостійно доводиться шукати шляхи налагодження кооперації в технічній і технологічній галузях.

Результатом цього є те, що держави-члени СНД слабо використовують сучасні вітчизняні технології й технічні рішення, які значною мірою могли б забезпечити конкурентоспроможність власних машинобудівних галузей на внутрішніх і світових ринках.

Управління інноваційним процесом повинне стати елементом погодженої стабільної державної політики держав-учасниць СНД, спрямованої на реальне впровадження діючих заходів прогресивної структурної перебудови економіки на основі кооперації в технічній і технологічній сферах, реформування системи науки, підйому рівня доходів населення й формування на цій основі нової інноваційної культури, творчого співробітництва й виробничої кооперації.

Необхідно продовжити роботу із узагальнення й адаптації закордонного досвіду допомоги інноваційному розвитку, у тому числі шляхом створення технопарків та інших інноваційних структур, що

сприяють розвитку інноваційної діяльності. Робота цих структур повинна бути спрямована у першу чергу на подолання розриву між бізнес-структурами й вітчизняною наукою. Їх ефективність повинна визначатися впровадженням інноваційних наукових розробок у виробничу діяльність.

Для створення відчутного імпульсу інноваційного розвитку держав-учасниць СНД і їх регіонів учасники конференції вважали за доцільне в невідкладному порядку рекомендувати розробити й затвердити типову для держав-учасниць СНД Стратегію інноваційного розвитку економіки країн і перебудови суспільства, що базується на новітніх інтелектуальних технологіях, знанні законів соціально-економічних, соціально-політичних, соціокультурних трансформацій.

Пропонувалось розробити й впровадити комплекс заходів, які стимулювали б концентрацію внутрішніх ресурсів регіонів і залучення іноземних інвестицій насамперед в інноваційній сфері, впровадити систему моніторингу інноваційного розвитку регіонів, забезпечити постійне інформування суспільства про завдання, проблеми й успіхи на шляху створення інноваційної економіки держав-учасниць СНД і СНД у цілому. Орієнтувати зовнішню політику держав на більш повне використання можливостей інтеграції держав-членів СНД із міжнародними економічними об'єднаннями країн для росту темпів відновлення промислового й сільськогосподарського виробництва, підвищення його технічного й технологічного рівня, ефективності інноваційної економіки.

На думку фахівців, найважливішим державним завданням слід вважати розробку інноваційної стратегії на всіх рівнях державного управління, у тому числі на галузевих, регіональному рівнях, на рівні окремих державних і приватних підприємств і організацій. Для цього на основі оцінки регіональних інноваційних потенціалів необхідно визначити основні пріоритети інвестиційно-інноваційного розвитку територій.

З метою формування ефективної інноваційної моделі економіки учасники конференції вважають за необхідне прискорити структурну перебудову економіки регіонів за рахунок здійснення активної політики залучення як внутрішніх, так і іноземних інвестицій; модернізувати виробничу базу, виходячи із прогностичних оцінок перспективності виробленої продукції; відновити традиційні виробничі зв'язки підприємств і науково-технічних організацій у регіоні й сформувати нову мережу міжрегіональних кооперацій; здійснювати політику сприяння національним виробникам відповідно до галузевих і регіональних стратегій, розширити фінансові механізми підтримки інноваційного підприємництва, маючи на увазі державне замовлення на науково-технічні розробки й інноваційні проекти, страхування інвестиційних ризиків, венчурне інвестування, реінвестицію зекономлених грошей та інші механізми.

З метою активізації інноваційної діяльності й формування інноваційної моделі розвитку еко-

номіки визнано доцільним рекомендувати обласним і республіканським органам влади:

- ❖ Активізувати роботу з підвищення інноваційної культури населення, створення умов для обміну інформацією, трансферу технологій, а також діяльності регіональних і локальних контактних пунктів і центрів по участі в спільних проєктах, фінансованих міжнародними фінансовими організаціями. Організувати проведення в регіонах семінарів і створити мережу постійно діючих консультативних центрів по методології та інновації управління.
- ❖ Вивчити досвід Львівської області по організації ділових зв'язків з регіонами й підприємствами Польщі як члена ЄС, вжити заходів щодо участі вчених і фахівців у виставках і ярмарках інноваційних проєктів, проведених у Польщі за участю Львівського центра науково-технічної й економічної інформації, а також у спільних проєктах, фінансованих з бюджету ЄС, з метою розробки методичних рекомендацій з узагодження ділових зв'язків і партнерства із закордонними підприємствами й організаціями.
- ❖ Вивчити досвід розвитку малого інноваційного підприємництва на базі інноваційних структур (технопарків, інноваційних бізнес-інкубаторів та ін.), накопичений у Російській Федерації, Республіці Білорусь, Республіці Казахстан, з метою розробки методичних рекомендацій зі стимулювання інноваційної діяльності малого й середнього бізнесу.
- ❖ Вивчити досвід Республіки Молдова по формуванню в країні інформаційного суспільства.

Аналіз стану економіки України показав, що в цілому в країні поки не відбулося істотних змін у сфері інноваційного розвитку, дуже повільно підвищується рівень її конкурентоспроможності. За даними держстатистики України, в 2006 р. негативне сальдо зовнішньої торгівлі склало майже 3 млрд дол. проти позитивного в 2005 р. — 1,29 млрд дол.

Учасники конференції навели чимало невтішних прикладів про стан справ в економіці країни. Кількість докторів наук, зайнятих в економіці України, з кожним роком збільшується. Так, в 2005 р. кількість докторів наук, що мають вчене звання академіка, зайнятих в економіці, було майже в шість разів більше, ніж в 1991 р. Однак тенденція, що намітилася, росту рівня кваліфікації наукових кадрів не привела до зміни вектора економічного росту, оскільки при переході до інноваційної економіки вирішальним стає структурний фактор кадрового забезпечення інноваційної діяльності. Масштаби підготовки кваліфікованих фахівців у галузі економіки й права перевищили потреби ринку. В Україні на одне робоче місце претендують 85 економістів, 20 юристів. Диспропорції в структурі кваліфікованих кадрів перешкоджають процесу інноваційного розвитку, стають джерелом росту безробіття, втрати фінансових і трудових ресурсів, скорочення пропозицій у певних сегментах ринку кваліфікованої

праці, незабезпеченості виробництва кваліфікованими кадрами.

Здійснені протягом останніх 10 років цільові заходи щодо активізації інноваційного розвитку на рівні держави істотно гальмуються при переході на нижчі рівні ієрархії управління економікою. Домінування короткострокових пріоритетів, а часто суто політико-кон'юнктурних цілей місцевих органів державної влади, професійна невідповідність до стратегічного програмування інноваційного розвитку, несформованість інфраструктури регіональних ринків інновацій, як і раніше, є істотними перешкодами структурних зрушень в інноваційній сфері на всьому просторі СНД.

В інформаційному бюлетені конференції було опубліковано проєкт декларації «Про проблеми виявлення і вдосконалення духовних, ідеологічних основ державного управління соціально-економічним та культурним розвитком в Україні», запропонований д-ром техн. наук В.В.Михайловим. Даний проєкт наголошував на необхідності відміни положень статті 15 Конституції України щодо того, що жодна з ідеологій не може визнаватися державою як обов'язкова, а також частини 3 статті 15 Конституції України, якою проголошується відокремлення церкви від держави і школи від церкви та встановлюється, що жодна з релігій не може бути визнана державою як обов'язкова. Все це мотивувалось тим, що необхідно конституціювати офіційну державну ідеологію і мораль та жорстко вимагати від громадян її дотримання. У розданому учасникам конференції проєкті резолюції пропонувалось схвалити названу декларацію і рекомендувати її опублікувати. Проти цього одностайно висловились секція 1, у виступах на заключному пленарному засіданні було заявлено, що всі точки зору мають право бути висловленими, але використовувати авторитет конференції для нав'язування громадськості такого роду сумнівних сентенцій неприпустимо.

Окрім запланованих засідань, під час конференції відбулася низка ділових зустрічей, переговорів між представниками України, Росії, Білорусії, Молдови тощо. Їх результатом стало підписання цілої низки угод щодо розвитку науково-технічного співробітництва. Зокрема. вже у перші дні конференції було підписано відповідні документи між Білоруссю та Казахстаном, Білоруссю та Україною, Казахстаном та Україною тощо. Також слід відзначити, що під час конференції за ініціативи Оразали Сабдена з Казахстану було прийнято рішення про створення громадської організації — Міжнародної інноваційної ради країн СНД.

Науково-практична частина конференції ІНКОН XII вдало доповнювалася культурними заходами, організованими у вечірній час. Серед них був вечір джазової музики, подарований учасникам конференції джаз-бандом Херсонського обласного будинку дитячої та юнацької творчості, та вечір авторської пісні, в якому взяли участь як відомі барди Херсонщини, так і учасники конференції.

В. Грига, О. Попович, В. Соловійов